Muzen als levenskracht

BOEKBESPREKING

Michiel **DE RONDE**

BESPROKEN

B. van Rosmalen (2016), *Muzische professionalisering*

T. van Huijgevoort & G. Koren (2015), *Narratief coachen*

Muzische professionalisering. Publieke waarden in professioneel handelen is het proefschrift van Bart van Rosmalen, waarop hij begin dit jaar promoveerde aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht. Het boek wil een relatie leggen tussen het werk van professionals en de werking van de muzen, met als centrale vraag: hoe kan het muzische perspectief op professioneel handelen een bijdrage leveren aan het vormen van tegenkracht? Van Rosmalen constateert namelijk, met de filosoof Alasdair McIntyre, dat in onze moderne tijden professionaliteit het karakter heeft gekregen van een technisch handelen in dienst van de neoliberale ordening van markt en maatschappij, waarbij het (ons) ontbreekt aan bindende en richtinggevende waarden. Als ik de boodschap van Van Rosmalen in mijn eigen (ietwat grote) woorden samenvat, dan heeft de vertechniseerde benadering van het professioneel handelen een geesteloosheid en onverschilligheid met zich meegebracht, die bijdraagt aan een samenleving waarin we ons vervreemd en verweest voelen. Kan het muzische element fungeren als tegenkracht?

Ik zou het boek van Van Rosmalen willen lezen als een herinnering. De muzen zijn tenslotte geboren uit de godin van het geheugen. In vroeger tijden was het zo dat kunst en kunde synoniem waren. De professional was toen nog een ambachtsman die elk werk niet alleen kundig (in de betekenis van technisch of methodisch goed functionerend), maar dat ook kunstig (in de betekenis van een welgevormde expressie van de eigen uniciteit) vervaardigde. Elk werk droeg een persoonlijk stempel van de ambachtsman.

Later werden de zogenaamde schone kunsten geboren. Het kunstenaarschap raakte los van het ambachtelijke dagelijkse nut en beperkte zich tot de bijdrage aan de samenleving, door zich te concentreren zich op het esthetische domein. Weer later verdween het epitheton 'schoon' en werd kunst, nu geheel losgezongen van het functionele, de waarachtige expressie van de persoonlijke beleving van de kunstenaar.

Van Rosmalen neemt nu deze muzische kwaliteit van de waarachtigheid en de openheid voor wat zich aandient in de scheppende geest als het ware weer mee terug naar de vertechniseerde en daardoor ontzielde professionaliteit van tegenwoordig. Via McIntyre met zijn aandacht voor het vertellen, Hans-Georg Gadamer met zijn filosofie van het spelen, Richard Sennett met zijn beschrijving van het maken en Karl Weick met zijn analyse van het communicatief delen, brengt Van Rosmalen ons in herinnering dat professionals feitelijk - tegen alle vertechnisering in - nog steeds kunstenaars zijn. Wij, ik spreek nu even namens het gilde van de begeleidingskunde, kúnnen onze professionaliteit niet vormgeven, zonder daar een persoonlijk stempel op te drukken. Elke keer als wij onze professie beoefenen, voeren we die als het ware op. In termen van Weick: onze werk is telkens een persoonlijke en gezamenlijke 'enactment' van onze professie.

Met zijn boek wil Van Rosmalen de muzische professionalisering ter berde brengen als tegenkracht. Als ik al kritiek op dit boek heb - wat niet het geval is, want ik vind het een prachtig proefschrift - dan zou die zich toespitsen op het begrip tegenkracht. Liever zou ik de muzen willen opvatten als *levens*kracht; dus niet als iets wat zich van buitenaf aandient en wordt toegevoegd, maar als iets wat van binnenuit wordt herinnerd en aangewakkerd. De kunst is een bezielend en daarmee normerend wezenselement in ons werk als professional, zo wil ik het boek van Van Rosmalen verstaan en waarderen. Hij laat ons zien dat, wanneer we de kern herontdekken, we die ook kunnen voeden en vormen. Dat dat mogelijk is, blijkt niet alleen uit zijn professionele autobiografie (in hoofdstuk 2), maar ook uit de toepassingen die hij later in het boek beschrijft (hoofdstuk 7 en 8). In het laatste hoofdstuk roept de auteur ons op om in dat spoor verder te gaan: vertel, zegt hij. En speel, maak en deel!

De publicatie van *Narratief coachen. De kracht van het zelfverhaal*, geschreven door de begeleidingskundigen Toos van Huijgevoort en Gea Koren, kunnen we wel lezen als een voorbeeld van het professionele handelen dat Van Rosmalen beoogt. Hun werk laat zich lezen als een interessante en waarachtige mix van wetenschappelijk-methodische inzichten, persoonlijke en professionele ervaringen en opgediepte rijkdommen uit de culturele humuslaag.

De auteurs beschrijven de methodiek van het narratief coachen als het tot spreken laten komen van het meerstemmig zelfverhaal. Ze doen dat door hun werkwijze als professionele begeleiders te beschrijven in termen van de theorie van het dialogische zelf en de zogenaamde zelfkonfrontatiemethode (ZKM). Ook putten ze uit de methodiek van het zelfsturend leren. Deze concepten maken de auteurs levend, door ze te vullen met tal van verhalen, sprookjes en gedichten. Deze narratieve bronnen fungeren niet als ornamenten van de schone kunsten, als versiering van de tekst, maar veeleer als kern waarin de methodische beschrijvingen hun bezieling krijgen.

Met hun boek bieden zij een concretisering van de oproep van Van Rosmalen tot muzische professionalisering: zij vertellen, spelen, maken en delen. Daarmee is ook hun boek een hernieuwde herinnering aan de levenskracht die gelegen is in het muzische element van onze professie. De dissertatie van Van Rosmalen verschaft ons een wijsgerig fundament om die levenskracht te herkennen, te erkennen en verder te vormen.

Dr. M.A. de Ronde is lector bij de Master Begeleidingskunde van Hogeschool Rotterdam en hoofdredacteur van dit tijdschrift. E-mail: ronma@hr.nl.